

Tussentijdse rapportage

NCM mei - augustus 2021

Auteur: Jan Roefs, jan.roefs@mestverwaarding.nl, 06-51013712

Datum: 7 september 2021

I. Algemeen

NCM is het Nederlandse kenniscentrum op het thema mestverwaarding. Met NCM heeft Nederland een centraal aanspreekpunt voor het bedrijfsleven, overheden, de wetenschap en andere stakeholders. Hierdoor komen deze belanghebbenden beter met elkaar in contact, ontstaat er een gezamenlijke kennisbasis en visie en worden betere initiatieven genomen. Hiermee draagt NCM bij aan een sterke en duurzame landbouw in Nederland.

NCM heeft een Raad van Toezicht die drie maal per jaar vergadert, indien nodig vaker ([klik hier](#) voor de samenstelling ervan).

Jan Roefs is sinds de start van NCM op 1-1-2018 de enige voltijds medewerker. Per 1 september is er echter een team gevormd door een samenwerking aan te gaan met twee specialisten, die allebei voor 2 dagen in de week voor NCM werken: Rembert van Noort uit Gendt en Jos de Kleijne uit Boxmeer.

Rembert heeft ruime ervaring in de sector: zo heeft hij bijna elf jaar voor Memon (producent mestkorreltjes met wereldwijde afzet) gewerkt en drie jaar als specialist mest en kringlooplandbouw bij ZLTO. Na een korte periode bij de startup Dutch Farmer Solutions heeft hij besloten zelfstandig adviseur mestverwaarding te worden.

Jos de Kleijne was 25 jaar melkveehouder, waarvan 20 jaar als deelnemer aan Koeien & Kansen. Naast zijn bedrijf heeft hij altijd bestuursfuncties vervuld bij o.a. ZLTO en LTO, en nu nog steeds bij Waterschap Aa en Maas.

Naast dit vaste team doet NCM een beroep op externen voor specifieke projecten.

De taken van NCM zijn te verdelen in drie thema's:

1. NCM als kenniscentrum: NCM zorgt voor een objectieve en voor de praktijk toepasbare kennisbasis en zorgt gevraagd en ongevraagd voor kennisoverdracht.
2. NCM als aanjager van innovatie. Op basis van een gezamenlijke kennisagenda worden de gewenste projecten geïnitieerd en ondersteund.
3. NCM als ondersteuner van het tot waarde brengen van (producten uit) mest.

II. Taak 1: NCM als kenniscentrum

Website/publicaties

NCM vergaart en duidt relevante informatie, waarvoor onze website www.mestverwaarding.nl een belangrijk medium is. We plaatsen gemiddeld 10 à 15 artikelen per week met actualiteiten, resultaten uit studies, informatie van bedrijven enz. enz. De website wordt ruim 250 keer per dag bezocht en goed gewaardeerd. Iedere vrijdag verstuurt NCM een nieuwsbrief waardoor geabonneerden een snel en gemakkelijk overzicht hebben van deze nieuwe publicaties. Inmiddels hebben ruim 950 mensen zich hiervoor aangemeld. Deze dienst wordt zeer gewaardeerd.

NCM vervult veelvuldig de rol van vraagbaak, waarbij mensen met zeer uiteenlopende achtergronden – zowel directe partners (provincies, agribusiness e.d.) als anderen – hun vragen of ideeën kunnen delen met ons. We proberen hen te helpen met een antwoord of anders door hen te verwijzen naar de gezochte deskundigheid. Meestal gebeurt dit per mail of telefonisch, maar ook hebben we in de periode mei-augustus 2021 29 gesprekken gevoerd met ondernemers, onderzoekers e.d. NCM vervult deze klankbordrol ook in verschillende projecten, stuurgroepen, beleidsdiscussies e.d. Hierdoor wordt het netwerk en de expertise van NCM voortdurend verder versterkt.

Via het project Leerreis Nutriëntenkringloop ontwikkelen we – in samenwerking met Groen Kennisnet (valt onder Wageningen UR) – een kennisportal, waarmee via een slimme zoekfunctie gezocht kan worden in o.a. de database van WUR (300.000 publicaties). En we willen een ‘wikimest’ maken waarmee we (complexe) mestverwerkingstechnieken en -producten op toegankelijke wijze willen uitleggen. Op dit moment werken we eraan om de wikimest te vullen met inhoud. Het Vlaamse VCM zal NCM hierin ondersteunen.

Bijeenkomsten

Als onderdeel van de Leerreis Nutriëntenkringloop zijn drie communities gevormd rondom de thema's:

- Mestverwaarding: produceren van waardevolle meststoffen (ambassadeur Jan Roefs)
- Regionale kringlopen (ambassadeur Niels Kanters ZLTO)
- Gebruik van organische nevenstromen in de akkerbouw (ambassadeur Gerard Ros NMI Agro)

Deze communities zijn gevormd na de in het voorjaar georganiseerde webinars. Een community is een groep van tien à vijftien deskundigen die samen nadenken over het specifieke thema, en daaromheen een ‘schil’ van een veel groter aantal mensen die aangesloten willen blijven. Wageningen UR heeft capaciteit beschikbaar om een aantal vragen verder uit te zoeken. De communities zijn alle drie een keer bij elkaar geweest, in september/oktober volgen tweede bijeenkomsten en in november een centrale bijeenkomst.

De leerreis Nutriëntenkringloop heeft als doel om de deskundigheid bij projectleiders, adviseurs, onderzoekers e.d. bij elkaar te brengen en naar de praktijk te brengen. Het is een initiatief van initiatief van Netwerk Platteland (POP3-bureau), TKI Agri & Food, ZLTO, NCM als penvoerder en Wageningen UR.

Vanuit het onderzoeksproject NL Next Level Mestverwaarding heeft NCM eind mei twee online bijeenkomsten georganiseerd: een algemene bijeenkomst (100 deelnemers) waar de resultaten zijn gedeeld en in vier deelgroepen zijn bediscussieerd, en een bijeenkomst voor de producenten van mineralenconcentraat. Op een bedrijf na waren alle producenten aanwezig en erg betrokken. Tijdens deze bijeenkomst was er ook een bijdrage van het ministerie van LNV, en is er een aanvang gemaakt voor een vervolgproject uitgevoerd door de vakgroep membraantechnologie van TU Eindhoven en voor het opzetten van Fertigarant voor kunstmestvervangers (zie later).

Ervan uitgaande dat corona geen roet in het eten gooit wordt eind november de internationale conferentie ManuREsource georganiseerd in Den Bosch. De beslissing hierover wordt op 13 september a.s. genomen.

Aan Manuresource (conferentiewebsite: www.manuresource.org) zullen naar verwachting zo'n 200 wetenschappers, beleidsmakers, adviseurs, ondernemers en andere professionals uit zo'n 20 landen aan deelnemen. NCM is met de Vlaamse organisaties VCM, Universiteit Gent en Inagro organisator, en voor deze editie dus ook de 'local host'. Na de conferentie van twee dagen wordt op de derde dag een excursietour gehouden naar drie mestverwerkers in Noord-Brabant.

NCM is niet voornemens om dit jaar nog een eigen symposium te organiseren.

III. Taak 2: NCM als aanjager van innovatie

Innovatieagenda

NCM is sinds begin 2021 lid van het programmateam MMIP A1 (=kringlooplandbouw) van TKI Agri & Food. Dit programmateam doet de oproep voor PPS-onderzoeksprojecten en beoordeelt de ingediende voorstellen ter advisering aan het topteam van de topsector. Het uitgangspunt is de 'Kennis- en innovatieagenda (KIA) Landbouw, water, voedsel' van de topsectoren.

Ook levert NCM inhoudelijke bijdragen aan diverse andere innovatieagenda's, op dit moment specifiek voor drie 'regieteams' van provincies en aan de stuurgroep Stallen en Mestverwerking van Coviva.

Nederland kent verschillende kennisagenda's rondom ons thema (ook kringlooplandbouw, biomassa e.d.). NCM ziet het niet als nuttig om hier een extra agenda aan toe te voegen. Beter is om vragen te beantwoorden als: zijn deze visies in lijn met (beleids-)doelen, komen ze overeen met elkaar? En zijn ze uitgewerkt in concrete doelstellingen? Hiervoor heeft NCM aan Caroline van der Horst (tevens secretaris van NL Next Level Mestverwaarding) gevraagd de agenda's te inventariseren en hiervan een overzicht te maken. Het valt op dat er heel veel overeenkomsten zijn, dat de economische paragraaf veelal ontbreekt en dat veel agenda's blijven hangen in algemeenheden en slechts marginaal tot een concrete uitwerking komen. Dit is inmiddels besproken met LNV en het programmateam van MMIP A1. Een volgende stap is om dit met de drie communities van de Leerreis Nutriëntenkringloop te bespreken.

Projecten

NCM participeert actief in aantal projecten:

NL Next Level Mestverwaarding. Dit is een onderzoeksproject van Agrifirm, Darling Ingredients, Van Drie, ForFarmers, FrieslandCampina, De Heus, en LNV, uitgevoerd door Wageningen UR. NCM neemt deel aan de stuurgroep, voert het secretariaat en werkt inhoudelijk mee aan de onderliggende werkpakketten en in de externe communicatie. Zoals gezegd zijn er hiervoor eind mei twee digitale bijeenkomsten georganiseerd, en ook zijn er diverse publicaties verschenen op de NCM-website en in de agrarische vakbladen. Volgend jaar gaat het project zijn laatste jaar in. In de stuurgroep is besproken dat het vooral belangrijk is om de stap van onderzoek naar praktijk beter te zetten. Hiervoor wordt momenteel gewerkt aan een praktijknetwerk van innovatieve bedrijven (zie later).

Nitroman is een Interreg-project Vlaanderen-Zuid Nederland. Nederlandse partners zijn NCM, DLV, Strocon en proefboerderij Rusthoeve. In dit project wordt gewerkt aan een betere verwaarding van waterige stromen uit drijfmest. Dit doen we door zowel techniekleveranciers (als Strocon) te ondersteunen, veldproeven en -demo's uit te voeren en andere ondersteunende activiteiten uit te voeren, zoals een rekentool en brochures. Door corona is een aantal demonstratieactiviteiten vertraagd. Desondanks worden eind dit jaar drie fysieke bijeenkomsten georganiseerd, o.a. een klankbordgroepbijeenkomst met excursie in de omgeving van Boekel. Op Manuresource wordt een parallelle sessie ingevuld door Nitroman.

PPS Betere stal, betere mest, betere oogst is een dit voorjaar gestart onderzoeksproject dat uit de koker komt van NCM. Doel is om tot oplossingen te komen in de economische, landbouwkundige en ecologische verwaarding van meststromen uit nieuwe stalsystemen (met veelal mestscheiding aan de bron), van stal tot land en als energiebron. In mei hadden we de eerste stuurgroepvergadering gehouden op de Nescio-farm (Lely). In de stuurgroep nemen naast NCM deel: LNV, BO Akkerbouw, Melkveefonds, SBK, FME (namens de techniekleveranciers), ZLTO en namens de provincies Gelderland.

Het project is ingedeeld in vijf thematische werkgroepen (stal, mestbewerking, veld, duurzaamheid en kennisverspreiding) waar de partners in vertegenwoordigd zijn.

Praktijknetwerken

In nauwe samenhang met de consortia van deze projecten beogen we de komende periode een praktijknetwerk te starten van bedrijven (veehouders, mestverwerkers, loonwerkers, akkerbouwers en tuinders) die innovatieve technieken in de praktijk willen toepassen / uit ontwikkelen en demonstreren. Dit is een belangrijke stap van idee en wetenschap naar praktijktoepassing. De overtuiging is er dat – ongeacht het aantal dieren in Nederland – innovatie cruciaal is om antwoord te geven aan belangrijke vraagstukken in de landbouw, zoals stikstof, klimaat, waterkwaliteit, bodem, kringlopen en toekomstperspectief. Concreet wordt er in Noord-Brabant een netwerk gevormd met de provincie, ZLTO en de partners van NL Next Level Mestverwaarding (melkvee, varkens, kalveren), en in Gelderland met de provincie en Coviva (varkens). NCM zal in beide netwerken participeren en ook zorgen voor de verbinding tussen beide netwerken en met initiatieven in met name provincies Limburg en Overijssel.

IV. Taak 3: NCM als ondersteuner van mestverwaarding

NCM ondersteunt bedrijven in hun marktbenadering, via informatie en inspiratie en op andere manieren. Denk aan de hiervoor genoemde projecten of het ondersteunen van regionale initiatieven, of via de werkgroep implementatie EU-meststoffenverordening (deze verordening maakt vrijhandel in de EU mogelijk).

Er is een werkgroep van mestkorrelproducenten (vier deelnemende bedrijven) waar veterinaire knelpunten voor markttoegang worden besproken. Deze is in overleg overgedragen aan Cumela die dit nu als betaalde dienstverlening aanbiedt. NCM blijft in goed contact met deze en andere exporterende bedrijven, o.a. door Free Sales Certificaten te maken die hen helpt bij de export.

Pre-PIB Polen

In samenwerking met de landbouwraad in Warschau (ambassade) en RVO loopt momenteel een voortraject voor een PIB-project 'landbouwbodems in Polen'. PIB (Partners in International Business) is een programma van RVO om de exportpositie van bedrijven te ondersteunen. Het enthousiasme met de exporteurs van organische meststoffen is helaas beperkt. Daarom is besloten het project te verbreden met o.a. leveranciers van bodemanalyses, spitmachines e.d. Het beoogde penvoerderschap van het uit te voeren project is om dezelfde reden overgedragen aan World Trade Center Twente. NCM blijft het project wel ondersteunen.

Fertigarant kunstmestvervangers

Fertigarant is een kwaliteitssysteem die het voor producenten van dikke fractie mogelijk maakt om deze zonder de onafhankelijke monsternemer van de NVWA af te zetten. Dit verlaagt de kosten en het ongemak aanzienlijk voor de deelnemers. Tevens is de handhaving veel beter geborgd en eenvoudiger.

In overleg met LNV heeft NCM een traject gestart om Fertigarant uit te breiden met een certificering voor producenten van kunstmestvervangers. Kunstmestvervangers (Renure = **Recovered Nitrogen from manure** is de Brusselse term) zijn erg belangrijk om te komen tot regionale kringlopen, een lagere footprint, een betere stikstofbenutting van mest en lagere mestafzetkosten. Het gaat in de praktijk om de anorganische stikstof fracties uit dierlijke mest, als dit Renure is mag een boer of tuinder die in zijn kunstmestgebruiksruimte mag gebruiken. Waar de meeste melkveehouders nu zowel mest moeten afzetten als kunstmest moeten aankopen, kunnen kunstmestvervangers beide kostenposten voorkomen, en wordt er veel gesleep met mest voorkomen. Om maar een voorbeeld te geven.

De introductie van kunstmestvervangers wordt daarom nagestreefd door zowel Brussel als LNV als het bedrijfsleven. De verwachting van LNV is dat de definitieve toelating er halverwege 2022 zal zijn.

Het gaat om specifieke fracties uit mest en het is zaak dat de introductie zowel praktisch haalbaar / lonkend is als goed wordt geborgd. De oplossing hiervoor is dat bedrijven / producenten zich privaat laten certificeren. De doelgroep zijn zowel veehouders als mestverwerkers. Het idee is dat de overheid, na goedkeuring van de certificering, in het beleid opneemt dat gecertificeerde bedrijven gerechtigd zijn om kunstmestvervangers te produceren en af te zetten.

NCM is hiermee aan de slag gegaan en heeft een werkgroep gevormd om dit op te gaan zetten. Deelnemers zijn NCM, stichting Mestafzetcontrole (beheerder Fertigarant), het ministerie van LNV, RVO, NVWA, KIWA (certificeerder) en vijf producenten uit de mestverwerking, melkvee- en varkenshouderij.

KIWA maakt momenteel een offerte voor het uitwerken van deze certificering. Eind september is de tweede bespreking van de werkgroep, waarna ook zicht zal zijn op de (verdeling van de) kosten en het verdere traject.